

Samarbejdet mellem EU og NATO - Europas nye sikkerhedspolitik

Atlant Brief

Amanda Cecilie Haar-Jørgensen
& Lars Bangert Struwe (ansv.red.)

December 2022

HAR MODTAGET TILSKUD FRA
EUROPA
nævnet

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
1.1. Formål.....	1
1.2. At undgå splittelse og øge resiliens i form af øget samarbejde.....	2
1.3. Krav om folkeoplysning.....	2
2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik.....	3
2.1. EU's Strategiske Kompas skal sikre et resilient EU og afskrække aggression.....	4
2.1.1. Konkret handling.....	4
2.1.2. Øget sikkerhed.....	5
2.1.3. Intern investering.....	6
2.1.4. Stærke partnerskaber.....	6
3. EU's indsats i Ukraine.....	8
3.1. Sanktioner.....	8
3.2. Økonomisk og humanitær støtte til Ukraine.....	9
4. NATO's Strategiske Koncept.....	10
5. NATO's indsats i Ukraine.....	14
5.1. NATO positionerer sig inden for forsvarsalliancens ansvars- og operationsområde.....	16
6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO.....	17
7. Konklusion: Hvad er Europas nye sikkerhedspolitik?.....	22
7.1. Opsummering.....	22
7.2. Overvejelser for det videre arbejde i EU og i NATO.....	23
7.3. Erfaringerne fra indsatserne i Ukraine som følge af Ruslands invasion af Ukraine.....	23

Indholdsfortegnelse

Noter og kildehenvisninger.....	24
Kildeliste.....	29
Støtte og tilskud til Atlantsammenslutningen.....	32
Forfatterne.....	33

1. Indledning

Den internationale sikkerhedspolitiske situation er i hastig forandring. Der er krig på det europæiske kontinent, og stormagtskonkurrencen mellem USA og Folkerepublikken Kina præger den internationale dagsorden.

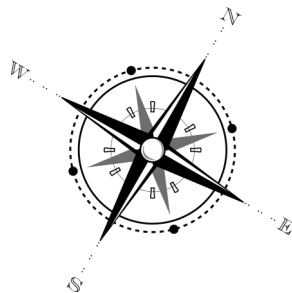
I håbet om at imødegå det foranderlige sikkerhedspolitiske miljø udgav Den europæiske Union (herefter benævnt EU) i marts 2022 et nyt strategisk kompas. Strategien sætter retningen for EU's forsvars- og sikkerhedspolitik, og det skal sikre, at EU kan imødegå det nye trusselsbillede.

På NATO-topmødet i Madrid i juni 2022 fulgte NATO trop og præsenterede sit nye strategiske koncept. Meget lig EU's Strategiske Kompas tegner NATO's Strategiske Koncept et nyt trusselsbillede, der er farvet af stormagtsrivalisering; Ruslands invasion af Ukraine; hybridtrusler; terrorbekæmpelse; og udfordringer som følge af klimaforandringer. Det nye trusselsbillede taget i betragtning gør de respektive strategier det klart, at en 360° opgradering af de militære forsvar og et øget fokus på intern modstandsdygtighed - også kendt som resiliens - mod angreb og kriser er bydende nødvendigt.

Resiliensopbygning og troværdig afskrækkelse gennem et stærkt forsvar er gennemgående temaer i begge strategier, og det vil derfor fungere som et centralt holdepunkt i dette Atlant Brief.

1.1. Formål

Dette Atlant Brief har til formål at give et indblik i EU's og NATO's nye strategier og at klarlægge både hovedpointerne og de nye politiske retninger. Derudover bliver EU's og NATO's indsats i Ukraine gennemgået for i kortfattet form at undersøge opgavefordelingen mellem EU og NATO.

1. Indledning

1.2. At undgå splittelse og øge resiliens i form af øget samarbejde

Man bør sikre, at der ikke opstår splittelse mellem EU og NATO samt intern splittelse i de to organisationer. For at sikre EU og NATO bør man derfor styrke samarbejdet mellem de to organisationer.

Der er for tiden problemer med såvel demokrati i enkelte af EU's og NATO's medlemsstater som en noget uensartet holdning til Ukraine, Rusland og Folkerepublikken Kina.

1.3. Krav om folkeoplysning

EU og NATO har til formål at øge resiliens som organisationer gennem forstærkede strukturer, strategier og forsvar, men man skal ikke undervurdere den resiliens, der kommer fra civilbefolkningens tryghed og tillid til EU's og NATO's vedvarende formåen, effektivitet og stabilitet. Dette kræver folkeoplysning om, hvad EU og NATO står for og udfører af opgaver. Idet både EU og NATO er demokratisk funderede organisationer, hvor enkelte medlemsstater udfordres internt både værdimæssigt og politisk af skepticisme og højredrejninger.

Erfaringerne fra EU's og NATO's fælles indsats i Ukraine kan anvendes til at skabe fælles handlingsmønstre og strategier, som kan styrke samarbejdet og udgøre et fundament for fælles indsatser i kommende konflikter.

EU's og NATO's strategier synes at sætte en ny sikkerhedspolitisk retning for Europa - en ny europæisk sikkerhedspolitik fokuseret på et stærkt fælles europæisk forsvar; afskrækkelse; og på at gøre EU, NATO og deres respektive medlemsstater mere resiliente.

Partnerskaber skal styrke og stabilisere EU og NATO. Opgraderede multidomæne-forsvar fokuseret på at bevare et forsvarsteknologisk forspring skal afskrække yderligere aggressioner mod Europa. Ydermere skal et stærkt samarbejde mellem EU og NATO - med et gennemgående fokus på resiliensopbygning og at skabe stærkere forbindelser mellem det militære og civile beredskab - opbygge resiliens i både EU's og NATO's medlemsstater og partnerlande, således at de sammen bliver mere modstandsdygtige over for udefrakommende trusler.

2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik

Krig på det europæiske kontinent; strategisk konkurrence; stormagtsrivalisering; og stigende ustabilitet i et geopolitisk miljø i hastig forandring - sådan lyder beskrivelsen af den sikkerhedspolitiske verdenssituation, som EU's Strategiske Kompas opererer i. [1]

A STRATEGIC COMPASS FOR SECURITY AND DEFENCE

The EU needs to become a stronger and more capable actor in security and defence: both to protect the security of its citizens and to act in crisis situations that affect the EU's values and interests. With the Strategic Compass, Member States agree on a common strategic vision for the EU's role in security and defence and commit to a set of concrete and wide-ranging objectives to achieve these goals in the coming 5-10 years.

“Europe must learn to speak the language of power. Over the next decade, we will make a quantum leap to become a more assertive and decisive security provider, better prepared to tackle present and future threats and challenges.”

JOSEP BORRELL

High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy/
Vice-President of the European Commission

Trusselsbilledet tegnes sådan: Rusland truer med invasionen af Ukraine sikkerheden i Europa, og Rusland opfattes derfor som villig til at anvende voldsom militærmagt for at opnå sine mål. [2]

2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik

Folkerepublikken Kina er en konkurrent, som benytter sig af cyber-trusler og hybride trusler, men som også er en samarbejdspartner, hvorimod USA er

»...EU's mest trofaste og vigtigste internationale strategiske partner.« [3]

Derudover tydeliggøres det, at NATO er et af EU's vigtigste partnerskaber.

Strategien udstikker flg. fokusområder:

- Konkret handling.
- Øget sikkerhed.
- Intern investering.
- Stærke partnerskaber. [4]

Disse målsætninger må have til formål at afbillede et forenet EU, som styrker sit forsvar, og som gøres resilient, således at et forenet EU kan modstå enhver trussel. Dette fokus på stabilitet og modstandsdygtighed synes rettet mod at afskrække aggressioner mod Europa.

2.1. EU's Strategiske Kompas skal sikre et resilient EU og afskrække aggression

2.1.1. Konkret handling

EU's Strategiske Kompas udstikker, at EU skal råde over 5.000 udsendelsesparate soldater og en fælles handlingsoversigt, som sikrer interoperabilitet mellem medlemsstaternes militære enheder. [5] Derudover skal EU's fælles Sikkerheds- og Forsvarspolitik (FSFP) underlægges mere fleksible beslutningsprocesser, så der kan udsendes 200 FSFP-eksperter - både civile og militære eksperter - til indsatsområder inden for 30 dage. [6]

Tiltagene synes at sikre en forsvarsmæssig kapacitetsopbygning, der gør formåen af EU's forenede forsvar mere troværdigt. En forenet og troværdig forsvarskapacitet vidner om et samlet og handlingsparat EU, og dette burde bidrage positivt til at afskrække modstandere fra aggressioner rettet mod EU.

2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik

2.1.2. Øget sikkerhed

EU skal kunne forsvare sig mod en bred vifte af samtidige trusler. Derfor skal strategien sikre EU

»...øget modstandsdygtighed...« [7]

ved at skabe en fælles tilgang til de mest signifikante trusler. Med dette mål for øje skal samarbejdet mellem medlemsstaternes efterretningstjenester styrkes; terrorbekæmpelsen skal effektiviseres; EU's luftrum skal sikres; og en fælles rumstrategi skal ligge klar inden 2023. [8]

FAKTABOKS

Hovedpointerne i EU's Strategiske Kompas

- ◆ En øget europæisk forsvarskapacitet med 5.000 modulopbyggede soldater til udsendelse.
- ◆ Øget internt efterretningssamarbejde og -kapacitet.
- ◆ Et fælles beredskab til håndteringen af cybertrusler og hybride trusler rettet mod EU.
- ◆ Fælles europæisk rumstrategi inden 2023.
- ◆ Fællesstrategier for kriseforebyggelse og -håndtering - også i forhold til klimakatastrofer.
- ◆ Mindre strategisk afhængighed, sikring af forsyningskæder og stimulering af intern teknologisk og industriel udvikling.
- ◆ Investering i næste-generations-kapaciteter til lands; til vands; i luften; i rummet; og i cyberspace.
- ◆ Øget trusselsmodstandsdygtighed i EU og EU's nærområder gennem partnerskaber og kapacitetsopbygning.

Strategien gør det klart, at en stor del af at skabe sikkerhed i EU er at skabe stabilitet og modstandsdygtighed i EU som helhed ved at begynde i de enkelte medlemsstater. Strategierne for kriseforebyggelse, krisehåndtering og genopretning efter kriser skal være funderet i solidaritet. [9] Der skal så at sige løftes i flok. Dette indebærer, at EU-medlemsstaternes forsvars- og klimaberedskabs-

2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik

planer skal koordineres på EU-niveau.

EU's cyberrobusthed opbygges ved at udvikle EU's cyberforsvarspolitik og cyberforsvarsberedskab til håndteringen af hybride trusler som fx desinformationskampagner. [10] Ydermere ønsker EU et stærkere bånd mellem det civile og militære beredskab i EU-medlemsstaterne, således at det militære forsvar effektivt kan støtte de civile myndigheder under krisesituationer og samtidig sikre stabilitet. [11] Denne forenede tilgang til hybride trusler og sikkerhed; kapacitetsopbygning; og sikringen af EU's gennemgående operationsdygtighed - selv under kriser - har ikke bare en afskrækkende effekt, idet EU bliver en mægtigere modstander. Det må også formodes at skabe tryghed i befolkningen for EU's virke og stabilitet, som fostrer tillid og resiliens, der kan modvirke splid og splittelse.

2.1.3. Intern investering

Store interne investeringer i teknologisk udvikling og forsvarsindustrielle produktionskapaciteter skal hjælpe EU med at mindske afhængigheden af eksterne producenter og sikre både forsyningskæder og et forsvarsteknologisk forspring. [12] Derudover skal et forsvarsmæssigt multidomænefokus sikre næste-generationskapaciteter, der kan forsvare EU i de fem militære domæner - land, vand, luft, rummet og cyber. [13]

Et EU, der teknologisk, produktions- og forsyningsmæssigt er mindre afhængigt af andre stater, er mindre modtageligt for udefrakommende pres og usikkerhed, som den nuværende gaskrise med Rusland desværre demonstrerer. Formindsket afhængighed og investering i at sikre et forsvarsteknologisk forspring indikerer EU's intention om kun at gøre sit militære forsvar stærkere, hvilket medvirker til den afskrækkende effekt.

2.1.4. Stærke partnerskaber

Stærke partnerskaber fokuseret på kapacitetsopbygning og stabilitetssikring skal sikre EU og EU's partnere og øge den samlede modstandsdygtighed. Strategien fokuserer specielt på Vestbalkan, EU's østlige og sydlige nabolande samt samarbejdet med Den afrikanske Union. [14] Stærke partnerskaber med resiliente partnere og

2. EU's Strategiske Kompas: En ny retning for europæisk sikkerhedspolitik

større stabilitet i EU's nabolande skal være med til at sikre stabiliteten i EU og styrke EU, for stabilitet i EU's nærområder kan værne EU mod trusler fra bl.a. irregulær immigration*, terrorisme og hybride trusler.

Rapporten "Dansk sikkerhed og forsvar frem til 2035" (også kendt som Zilmer-rapporten) understreger også relevansen af dette ved at påpege, at fx presset, som irregulær immigration kan pålægge EU, kan være et værktøj i andre aktørers værktøjskasser for hybrid krigsførelse mod EU. [15] Dette eksempel demonstrerer også den røde tråd, som EU's Strategiske Kompas trækker mellem stabilitet i EU og stabilitet i EU's nærområder - her specielt Nordafrika, da det frygtes, at ustabilitet i bl.a. Sahelregionen kan skabe nye flygtningestrømme i tråd med dem, EU oplevede under Den syriske Borgerkrig. [16]

Med samme fokus skal samarbejdet med NATO udvides, og EU vil styrke relationen til FN, OSCE og ASEAN. [17] Et tæt samarbejde og en styrket fælles indsats mellem disse internationale organisationer - specielt dog NATO - må øge værdien af EU's forsvarsmæssige afskrækkelse, da det giver indtrykket af, at modstandere lægger sig ud med ikke bare EU, men også et stort netværk af partnere.

* D.v.s. flygtningestrømme.

3. EU's indsats i Ukraine

Den 24. februar 2022 invaderede Rusland Ukraine. Samme dag fordømte EU's ledere i samlet flok Ruslands handlinger, og man krævede, at de russiske magthavere (herefter benævnt Kreml) omgående skulle opgive de

»...uprovokerede og uberettigede militære aggres-sioner...«

mod Ukraine; [18] men denne offentlige fordømmelse af Ruslands invasion af Ukraine er kun ét af de værktøjer, EU har taget i brug for at støtte Ukraine.

På invasionsdagen stod EU klar med yderligere sanktioner mod Rusland, idet de nye sanktioner forstærkede de eksisterende sanktioner, som bl.a. var målrettet den russiske finanssektor og eksport. [19] Med dette forenede og klare svar på invasionen har EU tydeligt meldt sig på banen som en handlingsparat geopolitisk aktør. [20]

3.1. Sanktioner

EU har sanktioneret Rusland ved både økonomiske og individuelle sanktioner. De økonomiske sanktioner er rettet mod den russiske økonomi, og har til formål at fjerne Kremles evne til at opretholde Ruslands invasion af Ukraine. EU har derfor blokeret Ruslands evne til at foretage internationale pengeoverførsler gennem et SWIFT-forbud; placeret restriktioner på russisk import fra og eksport til EU; indefrosset alle aktiver i Europa tilhørende Den russiske Føderations Centralbank - Центральный банк Российской Федерации; og forbudt alle pengetransaktioner mellem Den russiske Føderations Centralbank og EU. Flere af disse sanktioner - bl.a. SWIFT-forbuddet - udføres i samarbejde med EU-partnere, heriblandt Storbritannien, Canada og USA, for derved at øge sanktionernes effekt. [21]

Derudover har EU også benyttet sig af individuelle sanktioner. Disse har til formål målrettet at sanktionere personer, som økonomisk bidrager til; støtter; eller drager fordel af Ruslands invasion af Ukraine. Det betyder, at EU målrettet har sanktioneret ledende russiske politikere og militærpersoner, herunder præsident Vladimir Putin, udenrigsminister Sergej Lavrov og 351 medlemmer af Statsdumaen - Государственная дума - men EU-sanktioner har også ramt flere

3. EU's indsats i Ukraine

oligarker med tilknytning til Kreml og den pro-russiske tidligere ukrainske præsident Viktor Janukovitj, som i dag lever i eksil i Rusland. I praksis indebærer sanktionerne, at personerne har indrejseforbud til EU, og at alle deres økonomiske midler i banker i EU indenfryses. [22]

3.2. Økonomisk og humanitær støtte til Ukraine

Foruden at lægge bånd på den russiske økonomi har EU siden Ruslands invasion af Ukraine støttet Ukraine økonomisk med € 2,5 mia. Denne støtte har skullet finansiere både forsyninger, førstehjælpsudstyr og brændstof, ligesom der også er sendt militært udstyr til det ukrainske forsvar. [23] Endvidere har EU koblet Ukraine på det europæiske el-netværk, ligesom man har fjernet al EU-importskat fra ukrainske varer. Endelig har EU ydet humanitær assistance ved at lade ukrainske flygtninge rejse ind i EU på særlige gunstige vilkår. [24] Endelig overvåger og analyserer EU-agenturer løbende situationen i Ukraine, herunder bl.a. mulige russiske krigsforbrydelser. [25]

I tillæg til den økonomiske og humanitære støtte har EU forbudt flere statsstyrede russiske nyhedsmedier for derved at modarbejde russisk propaganda og desinformationskampagner om den russiske invasion af Ukraine rettet mod både ukrainske borgere og EU-borgere. [26]

4. NATO's Strategiske Koncept

Under NATO-topmødet i Madrid i juni 2022 fremlagde forsvarsalliancen et nyt strategisk koncept - en strategi, som skal sikre NATO's modstandsdygtighed, og som skal forberede forsvarsalliancen på at operere i en ny sikkerhedspolitisk virkelighed, hvor Ruslands militærmagt; et konkurrerende Folkerepublikken Kina; terrorisme; hybride trusler; og cyberangreb presser sig på. Dette sikres ved en gennemgribende opgradering af NATO's kollektive forsvar. [27]

FAKTABOKS

Hovedpointerne i NATO's Strategiske Koncept

- ◆ Forbedret forsvar til lands, til vands, i luften, i rummet og i cyberspace.
- ◆ Moderniseret og fleksibel kommandostruktur.
- ◆ Øget modstandsdygtighed over for cyberangreb og hybridkrigsførelse.
- ◆ Øget fokus på kriseforebyggelse og -håndtering - også i NATO-partnerlande.
- ◆ Øget samarbejde mellem det militære og det civile beredskab.
- ◆ Resiliens og sikkerhed gennem samarbejde med NATO-partnerlande og EU.
- ◆ Minimere afhængighed; skabe forsyningsikkerhed; og sikre værdikæder og den kritiske infrastruktur.
- ◆ Investering i forsvarsteknologi udvikling.

NATO's Strategiske Koncept er funderet i en 360° multidomænetilgang. [28] 360° multidomænetilgangen skal fremme NATO's evne til at afskrække aggression ved at opgradere alle elementer af forsvaret, hvorved forsvaret troværdigt kan imødegå alle former for udfordringer. Med dette mål for øje vil NATO styrke sin maritime tilstedeværelse og udbygge forsvarsalliancens evne til at modstå trusler fra både statslige og ikke-statslige aktører til lands; til vands; og i luften; men også i cyberspace og i rummet, hvorved NATO effektivt kan afskrække og forsvare sig mod både konventionel krigsførelse og hybridkrigsførelse. Her bliver det gjort klart, at hybridkrigsførelse, cyberangreb og angreb i rummet kan aktivere NATO-pagtens artikel 5, ganske som det gør sig gældende ved konventionelle angreb. [29]

4. NATO's Strategiske Koncept

FAKTABOKS

Den nordatlantiske Traktat (NATO-pagten) i uddrag

Artikel 5

Deltagerne er enige om, at et væbnet angreb mod en eller flere af dem i Europa eller Nordamerika skal betragtes som et angreb mod dem alle; og de er følgelig enige om, at hvis et sådant angreb finder sted, skal hver af dem under udøvelse af retten til individuelt eller kollektivt selvforsvar, som er anerkendt ved artikel 51 i De Forenede Nationers pagt, bistå den eller de således angrebne deltagerlande ved straks, hver for sig og i forståelse med de øvrige deltagerlande, at tage sådanne skridt, derunder anvendelse af væbnet magt, som hver af dem anser som nødvendige for at genoprette og opretholde det nordatlantiske områdes sikkerhed.

Ethvert sådant angreb og alle som følge deraf truffene forholdsregler skal uopholdeligt indberettes til Sikkerhedsrådet. Sådanne forholdsregler skal bringes til ophør, når Sikkerhedsrådet har truffet de til genoprettelse og opretholdelse af den mellemfolkelige fred og sikkerhed fornødne forholdsregler.

Derudover skal NATO's styrkestrukturmodel moderniseres med tre beredskabsniveauer, som skal øge troværdigheden af det kollektive forsvar ved at skabe en effektiv infrastruktur for forstærkninger og forsyninger. [30] Dette opnås ved at skabe en mere fleksibel organisation med en moderniseret kommandostruktur med fokus på både at styrke interoperabiliteten mellem de allierede tropper og NATO-partnerlande og at forbedre kampenhedernes evne til at bekæmpe multidomænetrusler. [31]

Som en del af lanceringen af NATO's Strategiske Koncept blev Finland og Sverige inviteret til at blive optaget i NATO. [32] Optagelsen af Finland og Sverige vil medføre et betydeligt militært kapacitetsløft for NATO, idet begge stater råder over substantielle og moderne militære forsvar. Derudover har begge stater også egne forsvarsindustrier. [33] Disse forsvarsindustrier vil formentlig kunne assistere NATO i at opfylde målsætningen om at skabe innovation af egen forsvarsindustri og dermed styrke NATO's afskrækkelsesfaktor ved at sikre produktionsmæssig uafhængighed og et forsvarsteknologisk forspring. [34]

Ved lanceringen af NATO's Strategiske Koncept meddelte generalsekretær Jens Stoltenberg, at der skal være større lighed i udgifter og belastning NATO-medlemsstaterne imellem. Han meddelte også, at 2%-BNP-kravet i fremtiden ikke vil være toppen, men

4. NATO's Strategiske Koncept

i stedet bunden for NATO-medlemsstaternes forsvarsbidrag. [35] Udenrigsministeriets sikkerhedspolitiske analysegruppe påpeger i denne forbindelse, at dette kunne varsle en ny og måske mere lige byrdedeling mellem Europa og USA i NATO, som potentielt kan skubbe til magtdynamikken i forsvarsalliancen. [36]

I NATO's Strategiske Koncept bliver det også klart, at et opgraderet forsvar alene ikke er tilstrækkeligt til at kunne imødegå udfordringerne i det nuværende sikkerhedspolitiske miljø. Forsvarsalliancens modstandsdygtighed skal også opbygges. Med andre ord: NATO skal være resilient!

NATO skal være mere modstandsdygtig over for en bredere vifte af trusler. Dette gør NATO's Strategiske Koncept klart, og konceptet placerer hovedansvaret for resiliensopbygningen hos den enkelte NATO-medlemsstat. [37]

NATO har udstukket syv basis-resilienskrav, som NATO-medlemsstaterne skal tilstræbe:

1. Evnen til at sikre en stabil videreførelse af staten og kritiske statslige funktioner i krisetid.
2. Evnen til at sikre en stabil og modstandsdygtig energiforsyning.
3. Evnen til effektivt at håndtere irregulære menneskestrømme.
4. Evnen til at opretholde fødevarer-sikkerhed og vandressourcer.
5. Evnen til at håndtere store sundhedskriser og sikre de statslige sundhedssystemer mod sammenbrud.
6. Sikring af resiliente og operationsdygtige kommunikationssystemer, som også fungerer i krisetid.
7. Sikring af operationsdygtigheden af transportsystemer for både civilbefolkningen og militære NATO-styrker - også i krisetid. [38]

I NATO's Strategiske Koncept lægges der ydermere fokus på, at NATO-medlemsstaternes resiliens over for hybride trusler; cyberangreb; og udfordringer i rummet skal sikres. [39] Derudover vil NATO

»...work towards identifying and mitigating strategic vulnerabilities and dependencies, including with respect to our critical infrastructure, supply chains and health

4. NATO's Strategiske Koncept

systems. We will enhance our energy security and invest in a stable and reliable energy supply, suppliers and sources. We will ensure civil preparedness to provide for continuity of government, the delivery of essential services to our populations and civil support to our armed forces. We will boost our capacity to prepare for, resist, respond to, and quickly recover from strategic shocks and disruptions, and ensure the continuity of the Alliance's activities.» [40]

Samarbejde og koordination mellem de enkelte NATO-medlemsstaters civile beredskaber og militære forsvar skal assistere resiliensopbygningen, således at enhederne kan støtte hinanden i opgaveløsning og samlet sikre den stabile udøvelse og videreførelsen af staten og statsmagten i krisesituationer samt understøtte NATO-medlemsstaternes evne til hurtigt at komme sig efter kriser. [41] Her skal der være fokus på beredskab i forhold til naturkatastrofer; angreb på eller fejl i den kritiske infrastruktur; hybride angreb; samt militære angreb. [42]

Alle disse tiltag vil styrke forsvarsalliansens modstandsdygtighed over for angreb, og de kan også virke afskrækkende, idet de gør det vanskeligere at true forsvarsalliancen. Derudover kan tiltagene også fungere som et løfte til borgerne om stabilitet og sikkerhed, som skaber tillid og tryghed, der cirkulært styrker og stabiliserer staten og forsvarsalliancen mod intern splittelse.

NATO vil også bidrage til resiliensopbygning i sine NATO-partnerlande, hvor stærke og modstandsdygtige partnere skal være med til at styrke og stabilisere forsvarsalliancen. Her peger man på EU som en speciel vigtig partner i forhold til resiliensopbygningen i NATO-medlemsstaterne, idet de to organisationer har mange medlemmer, værdier og interesser til fælles. Synergien mellem NATO og EU skal maksimeres, hvorved de øger hinandens modstandsdygtighed og samarbejder om forsvaret mod hybride trusler. [43]

5. NATO's indsats i Ukraine

NATO er en forsvarsalliance. Derfor er det yderst vigtigt, at NATO i sin støtte til Ukraine ikke provokerer Rusland og potentielt eskalerer ukrainekonflikten eller risikerer at sprede ukrainekonflikten. [44] Dette og er også årsagen til, at NATO har undladt at indføre en flyveforbudszone over Ukraine, sådan som det ellers har været efterspurgt af præsident Volodymyr Zelenskyj. [45]

FAKTABOKS

Formålet med flyveforbudszoner opfyldes næppe under ukrainekrisen

If. kaptajnløjtnant Niels-Ole Mannerup, der tidligere har forrettet tjeneste ved FN og NATO som Legal Adviser, og som i dag er ansat i Atlantsammenslutningen, er det vigtigt at forstå, hvad formålet med en flyveforbudszone er, når ønsket om flyveforbudszoner opstår i kontekst af ukrainekrisen.

En flyveforbudszone betyder i sin enkelthed, at en defineret part i en væbnet konflikt er forhindret i at lade sine fly operere i et defineret område; og i sagens natur er det entydigt, at en flyveforbudszone ikke forhindrer anvendelsen af missiler affyret uden for flyveforbudszonen. D.v.s., at det ukrainske ønske om etablering af en flyveforbudszone håndhævet af NATO mere ville have symbolsk/politisk betydning contra militær betydning, idet Ukraine dermed kunne vise, at NATO står bag Ukraine i kampen mod Rusland; eller at Ukraine de facto er rykket tættere på et NATO-medlemskab.

I øvrigt gælder det, at Ukraine har al mulig ret til at indføre et flyveforbud i eget luftrum, idet det så bare er problemet at kunne håndhæve et flyveforbud som led i håndhævelsen af ukrainsk suverænitet. Det er således påvist, at fly fra det russiske flyvevåben - Военно-воздушные силы России - har opereret i ukrainsk luftrum, idet der også har fundet egentlige luftkamp sted. [46] [47] De russiske flyoperationer er dog præget af indsættelse uden for ukrainsk luftterritorium, idet man med flybårne missiler kan ramme mål i Ukraine - og alligevel er der forlydender om, at russiske bombefly af typerne Tupolev Tu-22 Blinder; Tupolev Tu-95 Bear; og Tupolev Tu-160 Blackjack har været indsat i ukrainsk luftterritorium, idet bombeflyene skulle have opereret fra Engels Air Force Base - Энгельс - nær Saratov. [48] [49]

Anvendelsen af flyveforbudszoner tog sin reelle begyndelse i tiden efter afslutningen af Golfkrigen (Operation Desert Shield/Operation Desert Storm) i 1991, idet det skal bemærkes, at indførelsen af flyveforbudszoner ikke var sanktioneret af FN, og efterfølgende er der stillet spørgsmålstejn ved, hvorvidt indførelsen af flyveforbudszoner var i overensstemmelse med international ret. Til gengæld var indførelsen af flyveforbudszoner over Bosnien-Hercegovina i 1993-1995 og Libyen i 2011 sanktioneret af FN.

Hermed menes dog ikke, at NATO står uden mulighed for at støtte Ukraine. NATO har således - ligesom EU - offentligt fordømt den rus-

5. NATO's indsats i Ukraine

siske invasion af Ukraine. [50] Ydermere forpligter NATO sig også til efter krigens afslutning at støtte genopbygningen af Ukraine. [51]

Derudover støtter NATO Ukraine ved at koordinere bidragene til Ukraine - herunder assistere med leverancerne af humanitær hjælp og "ikke-dødbringende" udstyr.

På NATO-topmødet i Madrid i juni 2022 enedes NATO's stats- og regeringschefer om en

»...strengthened package of support for Ukraine, which includes support in secure communications, fuel, medical supplies, body armour, winter clothing, equipment to counter mines and chemical and biological threats, and portable anti-drone systems. Allies also agreed to help Ukraine transition from Soviet-era equipment to modern NATO equipment, boost interoperability with Allied forces, and further strengthen Ukrainian defence and security institutions.« [52]

De bånd, som binder NATO's hænder, strammer ikke på samme måde, når det gælder NATO's medlemsstater, som nemmere militært kan assistere Ukraine, så længe det sker uden for NATO-regi. NATO's medlemsstaters individuelle støtte til Ukraine omfatter bl.a. finansiel støtte til den ukrainske stat; humanitær hjælp; husning af ukrainske flygtninge; sanktioner mod Rusland; og store mængder militært udstyr. [53] Modsat NATO, kan enkeltlande levere våben og militært udstyr til Ukraine. Fx har Slovakiet til Ukraine doneret det i øvrigt sovjetisk udviklede og byggede S-300 SA-10 Grumble jord-til-luft-missilsystem, mens Tjekkiet har doneret både kampvogne og artillerisystemer til Ukraine. [54] I Danmark har forsvaret

»...doneret en mængde forskelligt udstyr til Ukraine. Donationer af blandt andet panserværnsvåben, sikkerhedsudrustning, førstehjælpsudstyr og et mobilhospital mv. understøtter de ukrainske enheders forsvar af Ukraine.« [55]

USA har forpligtet sig til at donere for USD 800 mio. militært udstyr, hvorved Ukraine får tilgang af helikoptere, droner, pansrede mandskabsvogne m.m. [56]

5. NATO's indsats i Ukraine

5.1. NATO positionerer sig inden for forsvarsalliansens ansvars- og operationsområde

Ruslands invasion af Ukraine har skabt usikkerhed ved NATO's østlige flanke. Som modsvar har NATO derfor tydeligt positioneret sig over for Rusland; udmeldt sin klare støtte til Ukraine; og forstærket sit fremskudte forsvar i Polen og i Baltikum. [57]

FAKTABOKS

NATO enhanced Forward Presence

NATO enhanced Forward Presence er betegnelsen for den fremskudte tilstedeværelse i Baltikum, hvilket blev besluttet på NATO-topmødet i Warszawa i 2016.

Begrundelsen for etableringen af NATO enhanced Forward Presence er, at NATO ved sin fremskudte tilstedeværelse skal afskrække en eventuel russisk intervention og dermed fungere som såkaldt "snubletråd", der som minimum kan sinke russisk fremrykning, således at NATO-forstærkningerne kan nå frem i tide.

Den dybereliggende årsag til etableringen af NATO enhanced Forward Presence skal ses i lyset af Ruslands annekstion af Krimhalvøen, idet NATO's fremskudte tilstedeværelse langs sin østflanke efter Ruslands invasion af Ukraine er blevet forøget.

Ukraine har gennem lang tid søgt tilnærmet sig NATO, og NATO har i samme periode tilkendegivet støtte til Ukraine, men endnu er det ikke blevet til et ukrainsk NATO-medlemskab, og spørgsmålet er, om Ukraine nogensinde bliver medlem af forsvarsalliancen. Mens ukraine krisen pågår, er et ukrainsk NATO-medlemskab næppe sandsynligt, om end ønskeligt.

Billedkreditering: NATO.

6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO

De senere år er samarbejdet mellem EU og NATO blevet tættere og mere udtalt, idet fælles interesser er blevet defineret, og fælles værdigrundlag og verdenssyn er blevet understreget. Desuden har EU's og NATO's meget enstemmige fordømmelse af Ruslands invasion af Ukraine og samarbejdet om støtten til Ukraine har været

»...unparalleled, including a meeting between NATO Secretary General Jens Stoltenberg, President of the European Council Charles Michel and President of the European Commission Ursula von der Leyen on 24 February 2022, participation at respective ministerial meetings and informal NATO-EU talks on various aspects of the crisis.

(...)

The 2022 Strategic Concept describes the European Union as a unique and essential partner for NATO and calls for an enhanced and strengthened strategic partnership. NATO Allies and EU members share the same values and play complementary, coherent and mutually reinforcing roles in supporting international peace and security.« [58]

Samarbejdet mellem EU og NATO har i sig selv mange år på bagen, men både i 2016 og 2018 udpenslede organisationerne deres fælles interesse- og indsatsområder i deklamationer omhandlende bl.a. terrorbekæmpelse, forsvar og industri. [59] Disse fælles interesseområder går igen i både EU's Strategiske Kompas og NATO's Strategiske Koncept, idet begge koncepter udstikker nye forsvars- og sikkerhedspolitiske retninger, som skal sikre organisationerne mod et trusselsbillede i forandring. Begge trusselsvurderinger synes fuldt ud kompatible: Rusland er en trussel; Folkerepublikken Kina er en udfordring; og den regelbaserede verdensorden og dens institutioner skal bevares. [60] [61]

EU er mindre hård i sin retorik over for Folkerepublikken Kina, end NATO er, mens EU samtidig understreger vigtigheden af økonomisk samarbejde. Overordnet er der stor overensstemmelse mellem strategierne. Begge understreger vigtigheden af at opgradere forsvarskapaciteterne, hvorved de kan modstå alle former for krigs-

6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO

førelse på alle fronter. NATO opgraderer sit militære forsvar i alle domæner - inkl. cyberspace og rummet - hvorimod EU skal lægge fundamentet til et multidomæne forsvar. Både EU og NATO er enige om vigtigheden af kriseforebyggelse og -håndtering; intern og ekstern kapacitetsopbygning; og at der skal investeres i forsvarsindustriel udvikling samt udvikling og produktion af teknologi.

Strategierne tillægger atomvåben forskellige roller. EU fokuserer på forpligtelsen til at overholde internationale konventioner mod spredning af atomvåben, [62] hvorimod NATO gør det klart, at atomvåben er forsvarsalliancens ultimative fundament for troværdig afskrækkelse og forsvar, idet NATO dog følger de internationalt vedtagne konventioner. [63]

EU begyndte som et økonomisk handelssamarbejde, mens NATO altid har været en forsvarsalliance. Når det opstilles sådan, kan det nemt give indtryk af, at opgavefordelingen mellem de to organisationer er krystalklar; men NATO gør det klart, at EU skal udvikle sine forsvarskapaciteter, og det er tydeligt, at NATO's mål om resiliensopbygning kræver, at de civile kapaciteter tillægges større værdi. Med disse mål synes EU og NATO at nærme sig hinanden.

Zilmerrapporten peger hér på vigtigheden af, at samarbejdet og ikke mindst opgavefordelingen mellem EU og NATO i fremtiden forbliver tæt og tydelig, så der undgås konflikt og splittelse i

»...udviklingen mod et mere militært EU samt et mere politisk NATO.« [64]

Med dette for øje udpeger Zilmerrapporten flg. potentielle faldgruber i samarbejdet mellem EU og NATO: Da begge strategier investerer i forsvarsindustriel produktion og teknologiudvikling, understreger Zilmerrapporten vigtigheden af at undgå konkurrence mellem EU og NATO. Derudover argumenteres der i Zilmerrapporten for, at både optagelsen af nye medlemsstater og en fælleshåndtering af konflikter, som involverer medlemsstater, der ikke er medlem af begge organisationer, kan skabe gnidninger i samarbejdet mellem EU og NATO. Afslutningsvist understreger Zilmerrapporten også vigtigheden af at gøre opgavefordelingen - her specielt ansvarsfordelingen - mere tydelig med hensyn til funktionen af det civile beredskab og beredskabet mod hybride trusler, da det på-

6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO

peges, at EU er længere fremme, end NATO er.

»Hovedansvaret ligger selvsagt hos de nationale myndigheder, men det skærpede trusselsbillede kræver en højere grad af fælles standarder og gensidig støtte. Her er EU ganske langt fremme og har en stærk komparativ fordel i muligheden for at lovgive på området. NATO-lande, der ikke er med i EU, og ikke mindst NATO-sekretariatet, kan tænkes at ønske at få indflydelse på denne europæiske standardiseringsproces eller at flytte den til Alliancen. NATO har opstillet syv såkaldte baselines for allieredes robusthed, men arbejdet har foreløbig langt fra samme dybde og effekt som indsatsen i EU.« [65]

EU og NATO vil være mere resiliente og kunne afskrække aggressioner. NATO agter at opgradere sit militære forsvar, men lægger også stor vægt på at skabe resiliens i NATO-medlemsstaterne og sikre det civile beredskab, hvorimod EU har et helt andet civilt aspekt i sig. EU ønsker dog også et fælles forsvar, som måske er mindre velkoordineret og afskrækkende, end man kunne ønske sig. EU og NATO synes dog at have en grundlæggende fordel for at opnå det, som lægger længere uden for den andens rækkevidde. På baggrund deraf virker det fordelagtigt, hvis EU og NATO sætter sig for at udnytte hinandens styrker, hvorved svagheder kan afbalanceres.

Som indsatsen i Ukraine tydeligt har vist, så kan et velkoordineret samarbejde mellem EU og NATO gøre begge organisationer mere effektive og respektindgående, fordi organisationerne på mange måder hver især har et råderum, som kan dække den andens mangler - på den ene side NATO's defensive natur, som på mange måder båndlagde direkte modsvar på Ruslands invasion af Ukraine, hvor EU kunne gå ind og sanktionere den russiske elite med kirurgisk præcision og lade EU-medlemsstaterne selv sende militært udstyr til Ukraine; på den anden side kan NATO levere et troværdigt afskrækkende forsvar, som EU's fælles forsvarssamarbejde endnu ikke helt synes at formå.

EU's Strategiske Kompas er et monumentalt skift i den rigtige retning, men formentlig er der et stykke vej endnu, før EU kan levere et fælles forsvar, som står tilstrækkeligt forenet til at kunne levere

6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO

samme afskrækkende effekt, som NATO kan. Et sådant samarbejde vil sikre et stærkere udgangspunkt for begge organisationer i en tid præget af stormagtskonkurrence, hvor NATO og USA retter opmærksomheden mod Asien og Folkerepublikken Kina og dermed væk fra Europa. Ved at udnytte hinandens kapaciteter og styrker kan EU og NATO understøtte hinanden og deres fælles værdigrundlag og tillige skabe muligheden for at brede sit vinge-fang. Der er endda dem, som påpeger, at der kan være del fordel for et samarbejdende EU og NATO, at EU opbyggede sit eget militære forsvar, som kunne handle mere autonomt i en verdensorden præget af stormagtskonkurrence, hvor USA's - og dermed potentielt tillige NATO's - opmærksomhed hviler på Folkerepublikken Kina. [66] Her synes det fordelagtigt at gøre brug af erfaringerne fra EU's og NATO's koordinerede indsats i Ukraine til at udvikle fælles handleplaner og strategier, som kunne lede indsatsen og samarbejdet i andre situationer.

Foruden at kunne samarbejde om at skabe vidtrækkende afskrækkende militære forsvar ville EU og NATO også kunne understøtte hinanden i at opdyrke resiliens i de respektive medlemsstater, specielt fordi de har så mange medlemsstater til fælles (kun Albanien, Canada, Cypern, Irland, Island, Malta, Montenegro, Nordmakedonien, Norge, Storbritannien, Sverige, Tyrkiet, USA og Østrig er enten medlem af EU eller NATO. ; men hvor resiliens i NATO er et fælles mål og et individuelt ansvar, er der gennem EU mulighed for mere støtte til at opbygge national resiliens.

På trods af NATO's målsætninger for resiliens og civilt beredskab står det klart, at EU's indsats på dette område når en helt anden dybde. [67] Hermed bliver det tydeligt, at de to organisationer kan assistere hinanden i at nå deres fælles mål om at blive mere modstandsdygtige. Med de politiske højredrejninger, der i de senere år har fundet sted i Europa, og med øje for både EU's og NATO's demokratiske fundament, synes det i denne sammenhæng umådeligt vigtig også at prioritere en måske mere grundlæggende form for resiliens - den interne styrke, der emmer af befolkningernes tillid til og tryghed ved EU's og NATO's stabilitet og formåen.

Et resilient, stærkt og effektivt forsvar er selvfølgelig en bærende komponent af at skabe tillid til EU's og NATO's evne til at værne om sine borgere, men stærke fleksible effektive organisationer med

6. Opgavefordelingen mellem EU og NATO

en god hånd om krisestyring og balance mellem de civile og militære komponenter er et stærkt værn mod bl.a. desinformationskampagner og forsøg på at svække sammenholdt i og mellem de to internationale organisationer.

EU og NATO kan hver især opbygge sin individuelle resiliens og øge sin afskrækkelsesevne både internt og i samarbejde med hinanden, men det synes også af yderste vigtighed, at selve samarbejdet mellem de to organisationer bliver resilient og modstandsdygtigt i sig selv. Det må formodes, at sådan en styrke i sig selv kunne understøtte evnen til kollektivt at afskrække aggressioner. Direktør og Senior Fellow Michael O'Hanlon ved Brookings Institution argumenterer for, hvor vigtigt det er, at ingen modstandere får indtrykket af, at ét stort angreb kunne splitte alliancen mellem EU og NATO. [68] Argumentet er formuleret med henblik på NATO set i lyset af Ruslands invasion af Ukraine, men som følge af det tætte samarbejde mellem EU og NATO - specielt i forhold til præcis ukraine krisen og det kølige forhold til Kreml - virker argumentet lige så vigtigt at overveje med henblik på EU og samarbejdet mellem EU og NATO. [69] Udenrigsministeriets sikkerhedspolitiske analysegruppe argumenterer her for vigtigheden af, at EU og NATO fremadrettet kontinuerligt sikrer den fælles trusselsforståelse, ligesom de politiske retningslinier skal koordineres. [70] I denne sammenhæng synes modstandsdygtighed at være en robusthed, der yder værn mod intern intern splittelse i EU og NATO. Her gør Udenrigsministeriets sikkerhedspolitiske analysegruppe det klart, at en potentiel politisk højredrejning i de større EU-lande; energikrisen; og økonomisk recession kan true EU's sammenhængskraft, hvorimod NATO's sammenhængskraft udfordres af Polen, Ungarn og Tyrkiet, som presser forsvarsalliancens værdisæt. [71] Her virker det vigtigt at notere sig, at begge trusler mod sammenhængskraften i de to organisation er politisk og værdimæssigt betonet.

7. Konklusion:

Hvad er Europas nye sikkerhedspolitik?

Hvad er Europas nye sikkerhedspolitik?; og hvilke anbefalinger leder det til ud fra læsningen af begge strategier og en granskning af opgavefordelingen mellem EU og NATO med udgangspunkt i deres indsatser i Ukraine?

7.1. Opsummering

Europas nye sikkerhedspolitik kan opsummeres til at være en politik fokuseret på at skabe intern resiliens - derved et robust, stabilt og modstandsdygtigt Europa - og at opgradere det militære forsvar, så det er i stand til at afskrække yderligere aggressioner mod Europa. Et voksende samarbejde mellem EU og NATO ligger som et fundament for denne udvikling, og EU's og NATO's partnerskaber gør organisationerne i stand til at støtte hinanden i at opnå deres egne og fælles mål om opgraderede militære forsvar, intern stabilitet og modstandsdygtighed.

Både EU's og NATO's medlemsstater opgraderer deres militære forsvar med henblik på at kunne imødegå alle former for trusler. Derfor fokuserer de på at opgradere forsvarskapaciteterne til lands, til vands og i luften, men samtidig også på at skabe rumstrategier, ligesom forsvaret mod cyberangreb og hybride trusler styrkes.

Forsvaret mod hybride trusler skaber også et mål hos både EU og NATO om at mindske den strategiske afhængighed, og derfor investeres der også i interne forsvarsindustrier og teknologisk udvikling. Her gøres der opmærksom på vigtigheden af, at samarbejdet mellem EU og NATO på længere sigt forbliver tæt, hvorved konkurrence og kriser undgås, mens man langsomt bevæger sig ind i hinandens sfære.

Civilt beredskab og krisestyring vægtes tungt i strategierne, og det står klart, at et stærkere samarbejde mellem de civile og militære komponenter i både EU og i NATO ses som et middel til at skabe intern resiliens. Partnerskaber og stabilitet i nabolandene er også værktøjer, som skal være med til at skabe stabilitet internt i både EU og i NATO.

7. Konklusion:

Hvad er Europas nye sikkerhedspolitik?

7.2. Overvejelser for det videre arbejde i EU og i NATO

Det anbefales at sætte fokus på at skabe en sikring mod splittelse, hvor man opdyrker resiliens - ikke bare internt i EU eller i NATO, men også i samarbejdet mellem EU og NATO. Derfor anbefales det, at der i både EU og i NATO, men også i samarbejdet mellem EU og NATO, fokuseres på at sikre organisationerne og samarbejdet mod intern splittelse, så samarbejdet står klart for aggressorer, at selv et voldsomt angreb ikke vil kunne splitte hverken samarbejdet eller organisationerne internt.

EU og NATO har som mål at øge deres interne resiliens gennem forstærkede strukturer, strategier og forsvar. Her understreges vigtigheden af ikke at undervurdere den modstandsdygtighed og resiliens, der kommer fra civilbefolkningernes tryghed ved og tillid til EU's og NATO's vedvarende formåen, effektivitet og stabilitet, idet både EU og NATO er demokratisk funderede organisationer, som udfordres internt både værdimæssigt og politisk af skepticisme og højredrejninger i medlemsstaterne. Denne tillid kan fungere som et værn mod hybride trusler udefra med intern ustabilitet for øje - fx desinformationskampagner.

7.3. Erfaringerne fra indsatserne i Ukraine som følge af Ruslands invasion af Ukraine

Indsatsen i Ukraine har vist slagkraften af en koordineret indsats mellem EU og NATO i konflikter. Det anbefales derfor, at erfaringerne fra ukraineindsatsen anvendes til at skabe fælles handlingsmønstre og -planer, som kan styrke samarbejdet og udgøre et fundament for fælles indsatser i kommende konflikter. Dette giver både EU og NATO et stærkere udgangspunkt i en tid præget af stormagtskonkurrence, da det tillader dem hver især større resourcemobilitet og et bredere vingefang.

Noter og kildehenvisninger

- [1] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 2.
- [2] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 7.
- [3] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 8.
- [4] <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>.
- [5] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 13-20.
- [6] <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>.
- [7] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 27.
- [8] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 21-29.
- [9] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 27.
- [10] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 28-29.
- [11] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 29.
- [12] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 36-37.
- [13] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 37.
- [14] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 44-46.

Noter og kildehenvisninger

- [15] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 43.
- [16] <https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi-2022>.
- [17] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>, side 44-46.
- [18] <https://www.consilium.europa.eu/da/meetings/european-council/2022/02/24/>.
- [19] <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/eu-response-ukraine-invasion/timeline-eu-response-ukraine-invasion/>.
- [20] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 5.
- [21] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>.
- [22] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>.
- [23] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/22/european-peace-facility-eu-support-to-ukraine-increased-to-2-5-billion/>.
- [24] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_22_5493.
- [25] <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/eu-justice-and-home-affairs-agencies-present-concrete-actions-in-support-of-ukraine>.
- [26] <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>.

Noter og kildehenvisninger

- [27] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.
- [28] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.
- [29] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 5-7.
- [30] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 40.
- [31] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 6.
- [32] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.
- [33] <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/finland-and-sweden-in-nato-looking-beyond-madrid/>.
- [34] https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.
- [35] <https://www.raeson.dk/2022/lars-bangert-struwe-allerede-inden-det-begyndte-var-nato-topmoedet-en-katastrofe-for-rusland-og-nok-ogsaa-for-kina/>.
- [36] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 42.
- [37] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 7.
- [38] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm.
- [39] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 7.
- [40] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 7.
- [41] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm.
- [42] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm.
- [43] <https://www.nato.int/strategic-concept/>, side 7.

Noter og kildehenvisninger

- [44] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm.
- [45] <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-meets-ukraine-calls-no-fly-zone-hinder-russia-2022-03-04/>.
- [46] <https://www.politico.com/news/2022/09/19/ukraine-has-shot-down-55-russian-warplanes-00057569>.
- [47] <https://www.businessinsider.com/whats-known-about-russian-and-ukraine-losses-in-aerial-combat-2022-9?r=US&IR=T>.
- [48] <https://www.thedrive.com/the-war-zone/russias-secretive-long-range-bomber-operations-against-ukraine>.
- [49] <https://www.washingtonexaminer.com/policy/foreign/irregular-presence-nuclear-capable-russian-strategic-bombers-detected-near-finland>.
- [50] <https://nyheder.tv2.dk/udland/2022-02-24-vi-har-nu-en-krig-i-europa-siger-natos-generalsekretaer>.
- [51] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm.
- [52] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm.
- [53] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm.
- [54] <https://foreignpolicy.com/2022/04/15/tanks-heavy-weapons-ukraine-russia-nato-putin-offensive/>.
- [55] <https://www.forsvaret.dk/da/opgaver/internationale-opgaver/ukraine/>.
- [56] <https://foreignpolicy.com/2022/04/15/tanks-heavy-weapons-ukraine-russia-nato-putin-offensive/>.
- [57] https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_111767.htm.
- [58] https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm.
- [59] https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49217.htm.
- [60] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>.
- [61] <https://www.nato.int/strategic-concept/>.

Noter og kildehenvisninger

- [62] <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>.
- [63] <https://www.nato.int/strategic-concept/>.
- [64] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 46.
- [65] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 45.
- [66] <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/06/14/the-future-of-nato-in-an-order-transformed/>.
- [67] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>.
- [68] <https://www.brookings.edu/articles/strengthening-the-us-and-nato-defense-postures-in-europe-after-russias-invasion-of-ukraine/>.
- [69] <https://www.brookings.edu/articles/strengthening-the-us-and-nato-defense-postures-in-europe-after-russias-invasion-of-ukraine/>.
- [70] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>, side 45-46.
- [71] <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport>, side 42-44.

Kildeliste

Buch, David; "Vi har nu en krig i Europa, siger NATO's generalsekretær"; TV2; 24. februar 2022 - <https://nyheder.tv2.dk/udland/2022-02-24-vi-har-nu-en-krig-i-europa-siger-natos-generalsekretaer>.

Council of the European Union; "EU sanctions against Russia explained"; 6. December 2022 - <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>.

Council of the European Union; "European Peace Facility: EU support to Ukraine increased to € 2.5 billion"; 22. juli 2022 (revideret 25. juli 2022) - <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/22/european-peace-facility-eu-support-to-ukraine-increased-to-2-5-billion/>.

Deni, John R.; "Sweden and Finland are on their way to NATO membership. Here's what needs to happen next."; Atlantic Council, 22. august 2022 - <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/finland-and-sweden-in-nato-looking-beyond-madrid/>.

EUROPOL; "EU Justice and Home Affairs agencies present concrete actions in support of Ukraine"; 23. august 2022 - <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/eu-justice-and-home-affairs-agencies-present-concrete-actions-in-support-of-ukraine>.

Forsvaret; "Forsvarets udvidede støtte til Ukraine"; 2022 - <https://www.forsvaret.dk/da/opgaver/internationale-opgaver/ukraine/>.

Gramer, Robert; Detsch, Jack & Mackinnon, Amy; "The West Finally Starts Rolling Out the Big Guns for Ukraine"; Foreign Policy; 15. april 2022 - <https://foreignpolicy.com/2022/04/15/tanks-heavy-weapons-ukraine-russia-nato-putin-offensive/>.

Lewis, Simon & Melander, Ingrid; "NATO rejects Ukraine no-fly zone, unhappy Zelenskiy says this means more bombing"; Reuters; 4. marts 2022 - <https://www.reuters.com/business/aerospace-defense/nato-meets-ukraine-calls-no-fly-zone-hinder-russia-2022-03-04/>.

Kildeliste

NATO; "NATO 2022 Strategic Concept"; 29. juni 2022 - <https://www.nato.int/strategic-concept/>.

NATO; "NATO-Russia relations: the facts"; 22. juli 2022 - https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_111767.htm.

NATO; "NATO's response to Russia's invasion of Ukraine"; 9. december 2022 - https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm.

NATO; "Resilience, civil preparedness and Article 3"; 20. september 2022 - https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm.

NATO's stats- og regeringsledere; "Madrid Summit Declaration - Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Madrid 29 June 2022"; NATO; 29. juni 2022 (revideret 22. juli 2022) - https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_196951.htm.

O'Hanlon, Michael; "Strengthening the US and NATO defense postures in Europe after Russia's invasion of Ukraine"; Brookings"; 21. juni 2022 - <https://www.brookings.edu/articles/strengthening-the-us-and-nato-defense-postures-in-europe-after-russias-invasion-of-ukraine/>.

Rådet for Den europæiske Union; "Ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd, 24. februar 2022"; 24. februar 2022 - <https://www.consilium.europa.eu/da/meetings/european-council/2022/02/24/>.

Rådet for Den europæiske Union; "Et strategisk kompas for sikkerhed og forsvar - For en Europæisk Union, der beskytter sine borgere, værdier og interesser og bidrager til international fred og sikkerhed", side 2; 21. marts 2022 - <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/da/pdf>.

Kildeliste

Rådet for Den europæiske Union; "Et strategisk kompas, der skal gøre EU's sikkerhed og forsvar stærkere i det næste årti"; 21. marts 2022 - <https://www.consilium.europa.eu/da/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>.

Rådet for Den europæiske Union; "Tidslinje - EU's reaktion på Ruslands invasion af Ukraine"; 10. december 2022 - <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/eu-response-ukraine-invasion/timeline-eu-response-ukraine-invasion/>.

Udenrigsministeriet; "Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Strategi 2022"; Udenrigsministeriet; 2022 - <https://um.dk/udenrigspolitik/aktuelle-emner/udenrigs-og-sikkerhedspolitisk-strategi-2022>.

Udenrigsministeriets sikkerhedspolitiske analysegruppe; "Dansk sikkerhed og forsvar frem mod 2035" (Zilmerrapporten), Udenrigsministeriet; september 2022 - <https://www.forsvaret.dk/globalassets/fmn/dokumenter/nyheder/2022/-dansk-sikkerhed-og-forsvar-mod-2035-den-sikkerhedspolitiske-analyserapport-.pdf>.

von der Leyen, Ursula; "2022 State of the Union Address by President von der Leyen"; 14. september 2022 - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/SPEECH_22_5493.

Støtte og tilskud til Atlantsammenslutningen

Dette Atlant Brief er støttet med midler modtaget fra Europa-nævnet i forbindelse med Atlantsammenslutningens projekt om en europæisk forsvarsunion og europæisk autonomi i fremtiden.

"Samarbejdet mellem EU og NATO - Europas nye sikkerhedspolitik" har ikke været sendt i peerreview, men lever op til de generelle krav til god forskning.

HAR MODTAGET TILSKUD FRA
EUROPA
nævnet

VI KAN IKKE LEVE AF RØDVIN ALENE

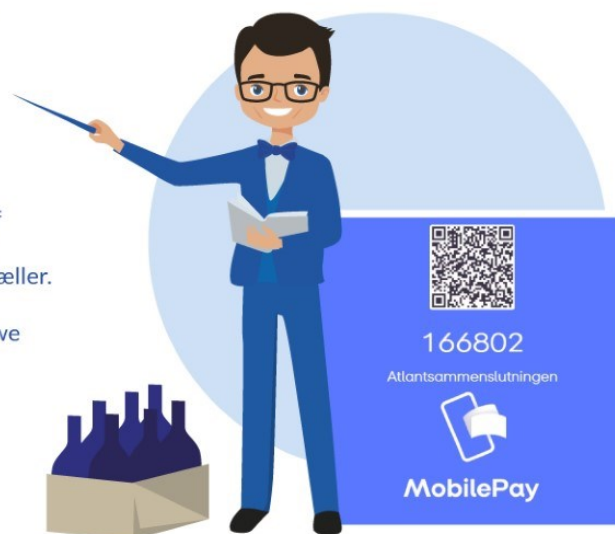
– STØT ATLANTSAMMENSLUTNINGENS
ARBEJDE ALLEREDE I DAG!

I disse dage er vi i ude og holde oplæg om Ukrainekrigen, kommende forsvarsforlig og EU-folkeafstemning samt deltage i medierne. Lige om lidt bliver det om NATO-topmødet. MEN vi kan ikke leve af de rødvinger vi får. Der skal også betales løn, regninger til hjemmeside, rejser til NATO, skrive briefs og rapporter etc. Med andre ord har vi brug for økonomisk støtte.

Du kan støtte os direkte via **Mobile Pay 166802** eller ved at blive medlem af **Atlantsammenslutningens Erhvervsklub**. Alle bidrag tæller.

Kontakt Lars Bangert Struwe for yderligere oplysninger

Mob +45 3059 1944
Mail lars@atlant.dk
www.atlant.dk

www.atlant.dk

Forfatterne

Amanda Cecilie Haar-Jørgensen, Bachelor of Arts

Praktikant i Atlantsammenslutningen i 2022-2023, hvor hun har fokuseret sin indsats på international politik og i særlig grad EU og stormagtskonkurrencen mellem USA, Folkerepublikken Kina og Rusland samt generel europæisk sikkerhedspolitik.

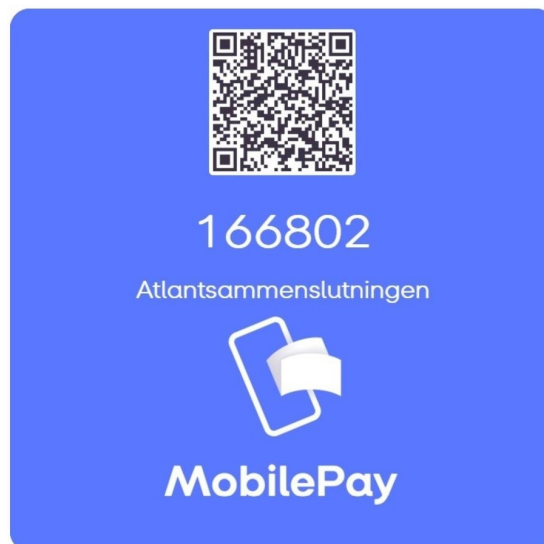
Lars Bangert Struwe, ph.d., cand.mag.

Generalsekretær og daglig leder af Atlantsammenslutningen siden 2016. Forud for sin ansættelse i Atlantsammenslutningen har han arbejdet med strategi og sikkerhedspolitik i bl.a. Forsvarsministeriet, Center for militære Studier og Forsvarskommandoen. I dag rådgiver han bl.a. Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet, ligesom han forestår landsdækkende information om dansk og international sikkerhedspolitik. Derudover anvendes han af medierne som sikkerhedspolitisk ekspert. Han har i eget navn udgivet en større samling af faglitterært materiale, ligesom han er forfatter til Atlant Briefs, hvorpå han også er ansvarshavende redaktør. Lars Bangert Struwe er medlem af Dansk Folkeoplysnings Samråds bestyrelse.

Redaktion

Niels-Ole Mannerup, kaptajnløjtnant, cand.jur.

Sekretariatschef i Atlantsammenslutningen siden 2018.

Støt Atlantsammenslutningen

Siden 1950 har Atlantsammenslutningen lavet oplysning om sikkerhedspolitik, NATO og det transatlantiske forhold.. Tænk tanken har brug for din støtte.

Atlantsammenslutningen

Frederiksberg Slot - Roskildevej 28 A - 2000 Frederiksberg

+45 3059 1944 atlant@atlant.dk

www.atlant.dk